

Forberedelsesmaterialet

Materialet har tre deler:

1. Informasjon
2. Ulike tekster
3. Skrivetips og verb fra læreplanen

Tekstene i del 2 skal være både til inspirasjon og noe du kan bruke som kilder på eksamensdagene. Andre tekster er direkte knyttet til oppgavene du får på eksamen, men du må være forberedt på å kunne sette dem inn i en ny sammenheng basert på oppgavene du får på eksamensdagen. Du kan ikke vite ut fra forberedelsen hva oppgavene på eksamen ber deg om å svare på.

Slik kan du arbeide med de ulike tekstene

Les tekstene i forberedelsesmaterialet. For å forberede deg kan du jobbe alene eller med noen andre.

Du kan for eksempel

- snakke med andre om tekstene du skal lese, og selv få flere ideer
- ta notater og lage tankekart mens du arbeider med tekstene
- nærlese tekstene og selv søke kunnskap om temaene tekstene tar opp
- reflektere over hvordan tekstene henger sammen med dine egne erfaringer, din egen kunnskap og tekster du kjenner fra før

Generelt om oppgavene på eksamensdagen

- Du vil få tre oppgaver på eksamensdagen.
- Les tekstvedleggene og oppgavene nøye før du svarer på dem. Hva er det oppgavene spør etter?
- For hver oppgave er det angitt et forslag til hvor langt svaret ditt kan være. Forslagene til svarlengde er laget for å gjøre det lettere for deg å bruke tiden godt. Lengden på svarene dine har ikke i seg selv noen betydning for vurderingen.
- Det er ikke lov til å bruke tekstgenerator på eksamensdagen. En tekstgenerator er heller ikke en pålitelig kunnskapskilde å bruke på forberedelsesdagen. Hvis du likevel tar med innhold fra forberedelsesdagen som er produsert av en tekstgenerator, skal du alltid markere det i tekste og oppgi referansen sammen med kildene dine.
- Læreplanen sier at du skal kunne bruke kilder på en kritisk måte. Du skal også kunne markere sitater og vise til kilder på en etterrettelig måte i egne tekster. Tekstene fra forberedelsen er en del av eksamensmaterialet, og du trenger bare å oppgi dem som kilder hvis oppgaven tydelig ber om det. Hvis du velger å bruke andre kilder i svaret ditt, må du alltid oppgi kildene på en slik måte at sensor kan finne fram til dem.

Spørsmål til refleksjon

- Hvordan kan du bruke tekstene i forberedelsesmaterialet til å forberede deg?
- Hvordan henger tekstene sammen med dine egne erfaringer, din egen kunnskap og tekster du kjenner fra før?

Tekstene i forberedelsesmaterialet

- Tekst 1: «Langt langt borte saa han noget lyse og glitre» (maleri) av Theodor Kittelsen
- Tekst 2: «Snøsong» av Jon Fosse
- Tekst 3: «Blåbær og peanøtter» av Helene Uri
- Tekst 4: «Heime» av Synne Vo
- Tekst 5: «Å skrive med eit mål» av Nora Aschim
- Tekst 6: «Ordenes hårreisende hemmeligheter» av Ragnhild Holmås og Henriette T. Osnes (utdrag)
- Tekst 7: «Jon Fosse får Nobelprisen i litteratur» av Det Norske Samlaget (utdrag)

Tekst 1: Maleriet «Langt langt borte saa han noget lyse og glitre» av Theodor Kittelsen

Maleri der motivet viser Askeladden som ser Soria Moria slott i det fjerne. Det er inspirert av folkeeventyret «Soria Moria slott» av Asbjørnsen og Moe.

Kilde: Kittelsen, Theodor (1900). «Langt langt borte saa han noget lyse og glitre» (maleri). Hentet 29. januar 2024 fra <https://www.nasjonalmuseet.no/samlingen/objekt/NG.M.00546>

Tilrettelagt for eksamen av Udir.

Tekst 2: «Snøsong» av Jon Fosse

Snøsong

det å sitja og sjå på eit fjell
gjer meg godt
hjarta blir roleg
og snøen på eit fjell
lyfter andletet mitt mot ein stad
inne i den skimrande snøen
og snøen
i lyset
seier meg
det er deg det gjeld
og då trur eg
at det finst ein stad
som også eg skal finna
der vinden snakkar lågt
og der kjærleik andar
i si lyse stille
av himmel og av jord
og er ein stad for kvile
i ei sky som driv forbi

Kilde: Fosse, Jon (2013). *Stein til stein*. Samlaget.

Tilrettelagt for eksamen av Udir.

Tekst 3: «Blåbær og peanøtter» av Helene Uri

«Alt jeg har lært om økonomi, har jeg lært den harde veien,» uttalte Jan Thomas til Dagbladet. Dette handler ikke om penger, men om ord.

Engelske lånord ser og hører vi tydelig: *app*, *chille*, *chatte*, *dude* og *key account manager*. Men oversettelseslånene legger vi ikke så godt merke til. De er nok så usynlige. En dag er de bare der, og det blir flere og flere av dem. Oversettelseslån er det fenomen at ord og uttrykk i et språk oversettes mer eller mindre direkte til et nytt språk og brukes i dette språket. I vårt tilfelle dreier det seg om engelske ord og uttrykk som oversettes til norsk og brukes i norsk.

Du har sikkert hørt dem du også, men kanskje har du ikke reflektert over at det ikke er vanlige norske ord og uttrykk? Det vimler av dem. *Det gjorde dager min* («That made my day») er ikke uvanlig å høre. Og dette er ikke *min kopp te*, sier folk. I stedet for å si at «dette er ikke min favoritt» er altså det engelske uttrykket *my cup of tea* oversatt. Folk sier at de er *opp for sushi*, der vi mer gammelmødige av oss ville ha sagt at vi hadde lyst på det. *Out of the question*, sier engelskspråklige. Denne saken er *ute av spørsmål* blir det på moderne norsk. Og når noe er enkelt og greit, er det ikke *blåbær* lenger, men bare *peanøtter*.

I Klassekampens anmeldelse av Ian McEwans nye roman *Barneloven* står det at hovedpersonen (eller karakteren som alle under 99 år, unntatt meg, sier nå Fiona er «dypt komitert» i jobben sin. Hvis man kommer på noe i farten i våre dager, er det fra *toppen av hodet*. Og når noe handler om noe eller dreier seg om noe, bruker man gjerne *kommer til*. En moteblogger sier det på denne måten: «Jeg elsker alt som er oversized, også når det kommer til luer.» Eller som en motebevisst venninne ytret her forleden: «Dette kuttet kler meg ikke!»

Noen får *permisjon* til å gjøre noe, og det betyr ikke at de har fått fri fra jobben, men at de har tillatelse, fra engelsk *permission*. Folk *realiserer* noe i stedet for å innse noe, *realize*. Bare vi gammeldagse som bekymrer oss for *bivirkninger*, de mer lingvistisk ungdommelige blant oss er bekymret for *sideeffekter*. Man er ikke ute på *oppdrag* nå om dagen, men ute på *misjon*. Møter holdes ikke, de *tar plass* (fra take place). En vennlig togvertinne *velkommet* meg og de andre passasjerene om bord. «Jeg velkommer dere om bord i dette toget, som går til Bergen!» *Originalt* er hun fra India, er en uttrykksmåte jeg hører – selv om de fleste av oss ennå bruker ordet *opprinnelig*. «Originalt er han fra Verdalen,» skriver en journalist på Jæren om en fotballspiller.

Den yngste datteren min bad storesøsteren sin om å la mamma *være alene* under en lekeslåsiskamp her forleden – «Leave her alone,» hadde en engelsktalende sagt. Og hva med *prisløst*, for å uttrykke at noe er hysterisk morsomt – som i engelsk *priceless* – som også den yngste datteren har en tendens til å si. Her må jeg nok konkludere med at min yngste er et foranskutt lyn hva angår språkutvikling. Men hun er ikke den eneste som bruker ordet på denne måten, et raskt søk gir mange resultater, oftest på blogger og i kommentarfelt på Youtube. «Prisløst, må ses!» skriver en.

Ordene og uttrykkene er kanskje litt pussige og rare, fremmede og nye, men de høres ut som norsk, og de ser norske ut. Det er ikke utenlandsk, det er ikke fremmedord. Man legger nesten ikke merke til dem. Man stusser litt de første gangene, så gir det seg etter hvert, når man har hørt enda en bruke ordet, eller sett det på trykk enda en gang. Og jo yngre man er, desto mindre stusser man. Vi som er godt voksne, stusser kanskje både kraftigere og lenger.

Men det er ikke så vanskelig å finne oversettelseslån som vi ikke stusser så mye over lenger. *Å gå for* en løsning, regner vi nærmest som normalnorsk i dag. At noe *suger* – at noe er skikkelig dårlig – er klart ganske ungdommelig språk, men vi har hørt det så mange ganger at vi ikke lenger hopper i stolen; noen av oss kan til og med driste oss til å si det selv. *Å adressere* et problem gjør vi med den største selvfølge – blant annet i de store avisene våre, og jeg ser at det er registrert i dansk i denne betydningen helt tilbake til 1992.

Å spotte noen betyr på god gammeldags norsk at man gjør narr av noen, på moderne norsk betyr det at man får øye på noen, legger merke til noen. Allerede i 2011 skrev Aftenposten at «her spotter politiet fartssynderne». Å stresse et poeng, i betydningen understreke, er også ganske vanlig. At noe *står ut* når det legges merke til, hører og ser jeg ofte. Første gangen jeg hørte det var det en av mine døtre som pekte på en kjole og sa DEN står ut, og jeg mått spørre henne hva hun mente siden kjolen hun pekte på, var usedvanlig trang og ettersittende. Etterpå har jeg hørt *stå ut* brukt utallige ganger på denne måten. «Slik står du ut i mengden», leste jeg i går på nettet.

Nå til hår og frisyre og alder, for hva gjør damer med håret sitt når de runder førtifem, for ikke å snakke om femti? I ukebladet Kamille leser jeg – til min umåtelige lettelse – at ikke alle kvinner over førti må *gå kort*. «Meryl Streep har hatt mange forskjellige frisyre gjennom sine 64 år, men det er først nå hun har gått helt kort.»

Jeg hører og leser nye eksempler på oversettelseslån hver dag. Og man kan velge å bli resignert og deprimeret og kjenne at dette er det ultimate forfall. Eller man kan bli fascinert over fenomenet og imponert over språkets evne til ustopkelig å ta inn nye ord og uttrykk. En ting er sikkert: Fremtidens norsk vil definitivt se annerledes ut enn dagens. Det er bare å velkomme det.

Kilde: Uri, Helene (2016). «Blåbær og peanøtter». Hentet 29. januar 2024 fra <https://bok365.no/artikkel/blabaer-og-peanotter/>

Tilrettelagt for eksamen av Udir.

Tekst 4: «Heime» av Synne Vo

Heime

Bussen, den går berre en gong for da'n
Og alle som bur her, døm kjenne enan
Det e som at tida, den står nesten stille
At resten tå verden, den når ikkje inn her

Og alt e vil det e å reise vekk fra her
Men e veit at uansett kor langt e fær
Så vil det fortsatt vær

Den plassen e vekste upp
Det huset der e ha budd
Tenk alle skoan som e ha slitt ut
Og alt som ha forma me
Og gjort me te den e e
Det her e den plassen som e vekste upp
Ja, såmmå kor e fær hen
Og såmmå ka som skjer
Det vil nok alltid vær det her som e heime for me

Her ha e forelska me for fyrste gong
Ha vorre på topp, og ha nesten nådd bønn
Ja, her ha e drømt um ka framtida bringe
Ha lærd me å sykle, lærd me å springe

Og alt e vil de e å reise vekk fra her
Men e veit at uansett kor langt e fær
Så vil det fortsatt vær

Den plassen e vekste upp
Det huset der e ha budd
Tenk alle skoan som e ha slitt ut
Og alt som ha forma me
Og gjort me te den e e
Det her e den plassen som e vekste upp
Ja, såmmå kor e fær hen
Og såmmå ka som skjer
Det vil nok alltid vær det her som e heime for me

En kjenne kvar sving på et så lite sted
Kvart einaste fjes og kvar hemmelighet
Og e veit at uansett korhen e reise
Så e det ei dør som står åpen der heime

Den plassen e vekste upp
Det huset der e ha budd
Tenk alle skoan som e ha slitt ut
Og alt som ha forma me
Og gjort me te den e e
Det her e den plassen som e vekste upp
Ja, såmmå kor e fær hen
Og såmmå ka som skjer
Det vil nok alltid vær det her som e heime for me

Og kanskje fløtt e aldri
Helt attende hit
Men det vil alltid kjennes ut som heime for me

Kilde: Vo, Synne (2022). «Heime» (sang produsert av Thomas Kongshavn). Hentet 29. januar 2024 fra

<https://genius.com/Synne-vo-heime-lyrics>

Tilrettelagt for eksamen av Udir.

Tekst 5: «Å skrive med eit mål» av Nora Aschim

Språk er leik. I alle fall for ein forfattar. Og skrivning handlar i stor grad om å gå dit språket ber deg. I eit forsøk på å setje saman ord, setningar og avsnitt kan du ende opp ein heilt annan plass enn du hadde sett for deg. Det er språket som ber skrivninga.

Mitt eige språk har blitt forma av målforma eg vaks opp med. I kommunen eg kjem frå, var det bokmål som var det gjeldande målet. Da eg var lita, var ikkje nynorsk eit tema, berre noko eg visste kom da eg skulle byrje på ungdomsskulen. Da eg vart litt eldre, opplevde eg nynorsk som ein nisje. Det var nær eit «statement» å skrive nynorsk i kretsen min.

Fleire av mine jamgamle uttrykte stor misnøye med å lære å skrive nynorsk i skulen. Dei hata det. Det var noko urettferdig og kjedeleg lærarane og Stortinget hadde prakka på dei, som dei opplevde som fullstendig unødvendig. Som dotter og barnebarn av norsklærarar blei eg oppgitt over dette hatet mot nynorsk. Kunne det verkeleg vere så ille å lære seg eit anna skriftspråk?

Eg tenkte eg skulle vise at nynorsk ikkje trong å vere så ille. At det var mogleg å skrive nynorsk utan å vekse opp med det. Eg hadde ikkje nødvendigvis eit ønske om at andre skulle sjå at eg kunne skrive nynorsk, men eg ville vise det for meg sjølv. Da eg verkeleg bestemte meg for å bli ein nynorsksbrukar, var d ikkje nynorskundervisninga og lekser som hjelpte meg på vegen. Det var min eigen leik med språket, mitt eige forsøk på å skrive som gjorde at eg lærte me språket.

Eg tenkte aldri at det hemma skrivearbeidet mitt å berre bruke eitt mål, og eg fann stor skrive- og språkglede innanfor språkrammene eg hadde vakse opp med. Men på eit tidspunkt byrja eg å skrive nynorsk, og da skjedd det noko med språket mitt. Ettersom eg ikkje hadde stor erfaring med å skrive nynorsk, måtte eg i stor grad prøve og feile før eg fekk kontroll på språket. Og dette kravde nye måtar å tenkje språk på – med ei leiken tilnærming.

Kjensla av å ha lært eit nytt språk gav meg meistring. Eg opplevde at eg meistra både skrivning og språk betre ved å veksle mellom dei to målformene. Det var som om eg hadde knekt ein kode, at eg hadde fått ei ny verktøykasse i skrivninga. Eg hadde plutsleg dobbelt så mange ressursar.

Skriving er ein prosess, og det krev mykje arbeid å skrive ein god skjønnlitterær tekst. Når eg skriv, må eg leite fram teksten. Han finst ein plass i hovudet mitt, og eg må prøve å skrive han ned. Det kan vere lett eller vanskeleg å få ned orda eg leitar etter, på papir, og her kan målforma eg brukar, vere eit viktig verktøy. Somme gonger er det lettast å skrive på målet eg kjenner best, andre gonger kan nynorsk gjere heile leiteprosessen mykje enklare.

Det botnar hovudsakleg i gleda ved variasjon. Dei færraste vil vere i det same for lenge. Og om eg jobbar i det same for lenge, blir arbeidet ikkje lenger fruktbart. For meg var det å veksle mellom å skrive tekstar på bokmål og nynorsk ei god løysing på dette. Eg blei meir inspirert av å ha to ulike språk eg kunne gå ut og inn av, som eg samstundes opplevde som «mine» språk. For meg hadde det ikkje vore det same å skrive på engelsk eller eit anna framandspråk, da eg ikkje kjenner tilhøyrsl i desse språka. For at det eg skriv, skal kjennast som mitt, må eg skrive innanfor språkrammer som er naturlege for meg.

Eg kan «finne meg sjølv» i både nynorsk og bokmål. Begge målformene fell meg naturleg, sjølv om eg rett nok sit flittig med ordboka når eg skriv nynorsk. Sjølv om eg ikkje vaks opp med nynorsk, har eg brukt målet i fleire år no. Å veksle mellom målformene blir meir og meir ein del av den språklege identitetar min.

Tidvis er det som om eg har ei anna røyst i meg når eg skriv nynorsk. Det er ein annan del av meg som vil fortelje enn når eg skriv bokmål. Den eine røysta er ikkje nødvendigvis betre enn den andre, men dei er gode til kvar sine ting. Dei er gode til å hente fram alle delar av meg som kan skape noko nytt.

Eg meiner ikkje at nynorsk eignar seg betre til å skrive dikt og bokmål til å skrive romanar. Men eg trur at enkelte dikt treng å vere skrivne på nynorsk, og enkelte romanar gjer seg best på bokmål, og omvendt. Det kjem an på kva uttrykk teksten ber om, og kva du vil uttrykke som forfattar. Det hadde hemma skrivninga mi om eg skulle presse eit nynorskprosjekt inn i eit bokmålsuttrykk. Målforma er knytt til heile tankeprosessen skrivninga bygger på.

Dei ulike målformene har ulike moglegheiter. Kvart mål har si setningsoppbygging, sine ord og lydar, sine rørsler. Å skrive på det eine målet kan kjennast som å setje på ein song og danse seg gjennom språket. Kvart mål har kvar si speleliste, kvar sin estetikk. Og gjennom å skrive på ulike språk kan eg finne ulike uttrykk og stemningar som passar den teksten eg prøver å skrive, på ein god måte. På same måte som ein skjønnlitterær tekst har eit potensial til å bli god, har dei ulike målformene potensial til å vere byggeklossar for gode tekstar.

Som ung forfattar er ikkje røysta eller skrivestilen min sett. Eg er framleis i rørsle, på jakt etter mitt eige uttrykk. Og det kan hende at eg endar opp med flei røyster, ikkje berre éi. Men eg trur jakta på mitt eige språk og uttrykk vil gå enklare når eg vekslar mellom målformene. Eg får moglegheita til å nærme meg språket på ein ny måte, samtidig som eg får distanse gjennom å vere i noko anna ei stund.

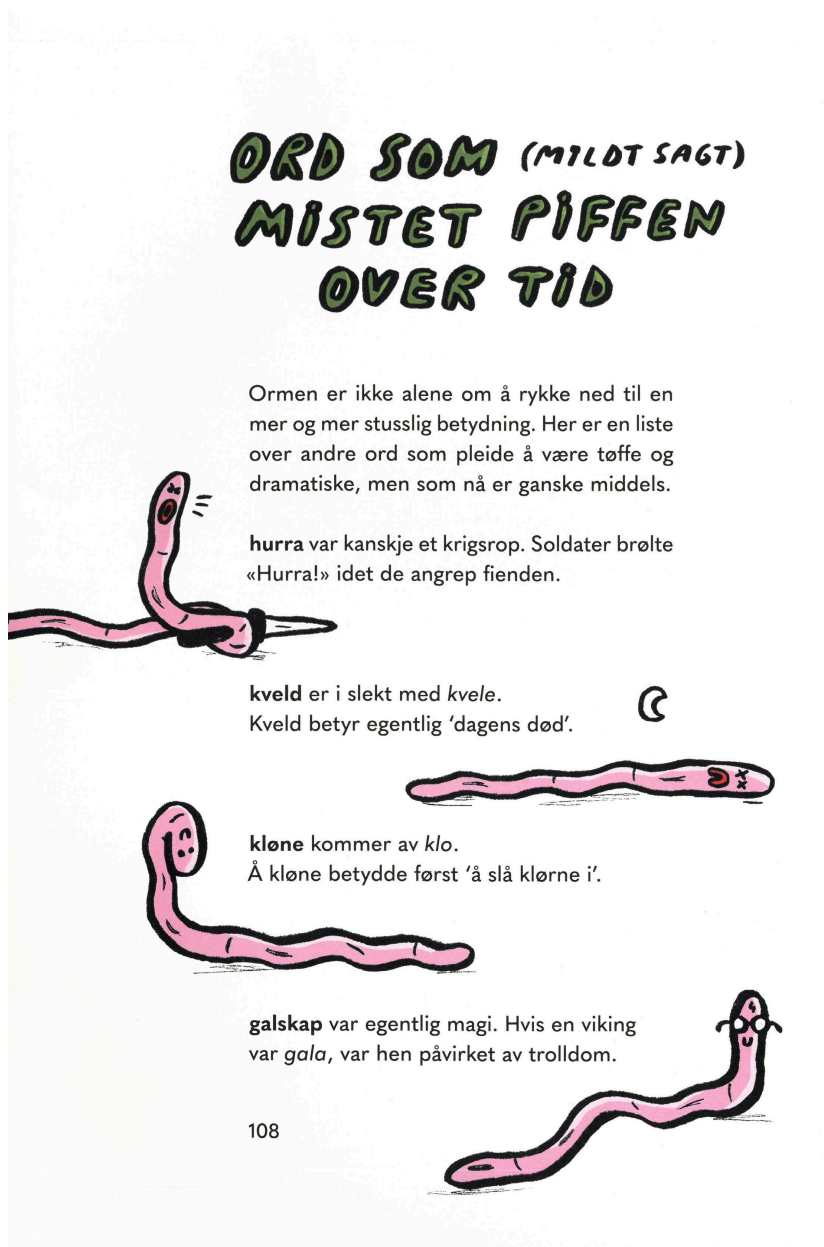
Sjølv om eg har eit håp om å få ei tydeleg røyst som forfattar, håpar eg leiken med språk aldri tek slutt. Eg vil finne alle krumspring og vendingar språket har å tilby. Og eg har ei tru på at om eg held fram med å bruke to målformer, vil sjansen for å kunne bli verande i leiken større. Det er meir å ta av, fleire vegar å gå. Eg har trua på at språket er utømmeleg og evig, berre eg let det vere slik. Eg må ikkje forsøke å eige språket for mykje, da blir poenget fort borte. Språk skal vere levande, det skal vere i rørsle. Det er slik eg vil skrive.

* sett: fastsatt

Kilde: Aschim, Nora (2021). «Å skrive med eit mål». Hentet 29. januar 2024 fra <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/Spraaknytt/spraknytt-32021/a-skrive-med-eit-mal/>

Tilrettelagt for eksamen av Udir.

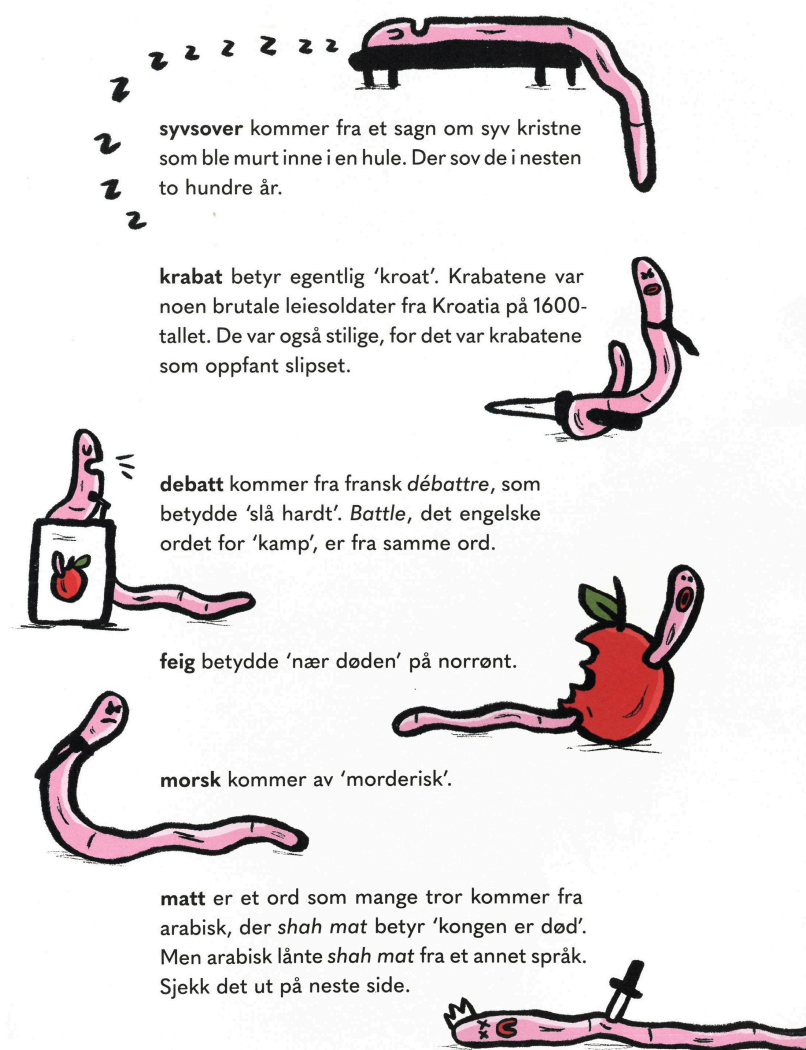
Tekst 6: «Ordenes hårreisende hemmeligheter» av Ragnhild Holmås og Henriette T. Osnes (utdrag)

Tekst i bildet: ORD SOM (MILDT SAGT) MISTET PIFFEN OVER TID

Ormen er ikke alene om å rykke ned til en mer og mer stusslig betydning. Her er en liste over andre ord som pleide å være tøffe og dramatiske, men som nå er ganske middels. Hurra var kanskje et krigsrop. Soldater brølte «Hurra!» i det de angrep fienden. Kveld er i slekt med *kvele*. Kveld betyr egentlig 'dagens død'. Kløne kommer av *klo*. Å kløne betydde først 'å slå klørne i'. Galskap var egentlig magi. Hvis en viking var *gala*, var hen påvirket av trolldom.

Vis bildetekst

Tekst i bildet: Syvsover kommer fra et sagn om syv kristne som ble murt inne i en hule. Der sov de i nesten to hundre år. Krobat betyr egentlig 'kroat'. Krobatene var noen brutale leiesoldater fra Kroatia på 1600-tallet. De var også stilige, for det var krobatene som oppfant slipset. Debatt kommer fra fransk *débattre*, som betydde 'slå hardt'. *Battle*, det engelske ordet for 'kamp' er fra samme ord. *Feig* betydde 'nær døden' på norrønt. *Morsk* kommer av 'morderisk'. *Matt* er et ord som mange tror kommer fra arabisk, der *shah mat* betyr 'kongen er død'. Men arabisk lånte *shah mat* fra et annet språk. Sjekk det ut på neste side.

Vis bildetekst ▼

Kilde: Holmås, Ragnhild og Henriette T. Osnes (2023). *Ordenes hårreisende hemmeligheter* (utdrag hentet fra s. 108–109). Aschehoug.

Tilrettelagt for eksamen av Udir.

Tekst 7: «Jon Fosse får Nobelprisen i litteratur» av Det Norske Samlaget (utdrag)

Jon Fosse seier dette om tildelinga av Nobelprisen i litteratur:

– Eg er overvelda, og svært glad og takksam. Eg vel å sjå denne pristildeling som ei tildeling til den litteraturen som fyrst og sist vil vera litteratur, utan å ta andre omsyn. Og ikkje minst vel eg å sjå pristildeling som ein pris til nynorsken og til den nynorske målreisinga. Anten eg vil eller ei, må eg i sannings namn takka nynorsken for prisen.

Kilde: Fosse, Jon (2023). «Jon Fosse får Nobelprisen i litteratur». Samlaget. Hentet 29. januar 2024 fra <https://www.mynewsdesk.com/no/samlaget/pressreleases/jon-fosse-faar-nobelprisen-i-litteratur-3277758>

Teksten er forkortet og tilrettelagt for eksamen av Udir.

Skrivetips

Før du begynner

Les oppgaven nøye. Hva blir du bedt om å gjøre?

Ideer, stikkord og tankekart

En måte du kan planlegge teksten din på, er ved å notere stikkord og ideer før du begynner å skrive.

Noen lager tankekart. Da starter du med det temaet du skal skrive om, og noterer hva du vet om temaet. Når du har notert flere punkter, kan du begynne å sette dem sammen til setninger og avsnitt. Har du lært om tankekart og andre strategier for å komme i gang med å skrive tekster?

Finn en struktur

Hvis du skal skrive en tekst med flere avsnitt, kan det være nyttig å planlegge strukturen.

Innledning	Hvordan vil du innlede teksten?
Hoveddel	Hvor mange avsnitt vil du ha i hoveddelen?
Avslutning	Hvordan vil du avslutte teksten din?

Les over teksten til slutt

Det er en fordel å lese over teksten når du begynner å bli ferdig. Da kan du stille deg selv disse spørsmålene:

- Har teksten en innledning?
- Er teksten delt inn i avsnitt? Holder du deg hovedsakelig til ett tema per avsnitt?
- Er det en logisk rekkefølge på avsnittene i teksten?
- Er det en god sammenheng i teksten? Hvordan innledes avsnittene og setningene? Bruker du tekstbindere for å binde sammen setningene?
- Har teksten en avslutning?

Vurderingspunkter

Under hver av oppgavene på eksamen vil du finne noen vurderingspunkter som forteller deg hvordan svaret ditt blir vurdert. Det er lurt å lese gjennom disse punktene før du leverer, for å forsikre deg om at du har gjort alt oppgaven ber om.

Verb

Verb og begreper fra læreplanen

I eksamensoppgavene bruker vi noen sentrale verb og begreper som du også finner i læreplanen. Les oppgavene nøye for å sjekke at du forstår hva du blir bedt om å gjøre.

Her er en oversikt over noen sentrale verb og måten de brukes på til eksamen i norsk:

Gjøre rede for

Å gjøre rede for noe er å gi en faglig begrunnet forklaring av et saksforhold, en problemstilling eller noe vi skal undersøke eller gjennomføre.

Reflektere

Å reflektere er å undersøke og tenke gjennom ulike sider ved egne eller andres handlinger, holdninger og ideer. Vi kan også reflektere over et saksforhold, praktiske aktiviteter eller egen læring. Refleksjon innebærer å prøve ut egne tanker og holdninger for å utvikle bedre innsikt og forståelse.

Vurdere

Å vurdere er å overveie ulike sider ved et saksforhold eller synspunkt. Det kan også omfatte å bedømme kvaliteten på et produkt eller en prosess. En vurdering resulterer ofte i en beslutning, en bedømmelse eller en konklusjon.

Tolke

Å tolke er å bygge opp en oppfatning eller forståelse av meningsinnholdet i et fenomen, en praktisk situasjon eller et kunstnerisk uttrykk. Forståelsen bygger ofte på en analyse av enkeltelementer og sammenhengen mellom dem.

Sammenligne

Å sammenligne er å undersøke likheter og forskjeller mellom to eller flere forhold.

Beskrive

Å beskrive er å skildre eller gjengi en opplevelse, situasjon, arbeidsprosess eller et faglig emne. Å beskrive noe kan også være å bruke relevante fagbegreper for å systematisere kunnskap om emnet.

Bruke

Å bruke vil si at vi gjør oss nytte av noe eller utfører en handling for å oppnå et mål. Å bruke henger nært sammen med å anvende, forstått som å gjøre bruk av, ta i bruk, for eksempel en metode eller et verktøy.

Utforske

Å utforske handler om å oppleve og eksperimentere og kan ivareta nysgjerrighet og undring. Å utforske kan bety å sanse, søke, oppdage, observere og granske. I noen tilfeller betyr det å undersøke ulike sider av en sak gjennom åpen og kritisk drøfting. Å utforske kan også bety å teste eller prøve ut og evaluere arbeidsmetoder, produkter eller utstyr.